

**Затверджено
Наказ ректора Національної
школи суддів України
02.07.2024 № 51**

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОБОТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ СУДДІВ УКРАЇНИ ЗА І ПІВРІЧЧЯ 2024 РОКУ

(ВИТЯГ)

Київ – 2024

ВИЗНАЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ

Діяльність Національної школи суддів України у 1 півріччі 2024 року (далі – НШСУ, Школа) визначалася Законом України “Про судоустрій і статус суддів”, Стратегією розвитку суддівської освіти в Україні на 2021–2025 роки, що затверджена рішенням Науково-методичної ради Національної школи суддів України від 18 грудня 2020 року та Планом науково-дослідної та науково-методичної роботи НШСУ на 2024 рік.

Національна школа суддів України продовжила реалізовувати покладені на неї державою завдання щодо підготовки суддів, у тому числі обраних на адміністративні посади в судах, та періодичного навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації, здійснювала роботу з підготовки суддівських кадрів, з урахуванням умов воєнного стану та процесу майбутнього набуття членства України в ЄС.

У 1 півріччі НШСУ виходила з того, що її ключовими завданнями є організація суддівської освіти з питань, пов’язаних із міжнародним гуманітарним правом, воєнними та військовими злочинами, злочинами проти людяності, питаннями їх кваліфікації, механізмами реалізації кримінальної відповідальності та належного висвітлення цих питань у судових рішеннях, відшкодуванням шкоди, заподіяної агресором, кваліфікацією злочинів проти основ національної безпеки України, антикорупційним законодавством, суддівською етикою та дисциплінарною відповідальністю, застосуванням практики Європейського суду з прав людини під час здійснення судочинства.

При цьому навчальні та організаційні цілі діяльності НШСУ було спрямовано на її подальший інституційний розвиток, забезпечення варіативності видів навчальних продуктів, гнучкості в їх використанні, удосконалення тренінгових та альтернативних форм і методів навчання суддів адаптованих до умов воєнного часу, оптимізацію структури та чисельності установи.

У 1 півріччі 2024 року за рахунок Державного бюджету України та коштів міжнародних організацій проведено 117 навчальних заходів із підготовки та періодичного навчання суддів, які різними формами навчання охопили 5 830 суддів.

Проведено підготовку суддів Вищого антикорупційного суду та Апеляційної палати ВАКС, а також 19 спеціалізованих тематичних тренінгів і семінарів-практикумів, що були обов’язковими для суддів місцевих та апеляційних судів усіх юрисдикцій.

Протягом звітної періоду відбулося 24 загальноукраїнських тематичних семінари з питань воєнних злочинів, злочинів проти людяності та злочинів проти основ національної безпеки України, у яких взяли участь судді місцевих і апеляційних судів з усіх регіонів України. Активно впроваджувалася дистанційна

форма для періодичного навчання суддів. Зокрема, у співпраці відділів НШСУ було проведено 31 дистанційний курс.

У співпраці та за підтримки проєктів міжнародної технічної допомоги й міжнародних неурядових організацій проведено низку навчальних заходів, актуальних вебінарів для суддів: “Тренінг з питань міжнародного гуманітарного права та атак на об’єкти інфраструктури”, “Розгляд справ про адміністративні та кримінальні правопорушення у сфері фінансування політичних партій та виборчих кампаній”, “Медіація як спосіб врегулювання сімейних конфліктів (спорів)”, “Доступ до публічної інформації. Особливості правозастосування та актуальна судова практика”, “Проблемні аспекти розслідування та судового розгляду справ про воєнні злочини”, “Воєнні злочини та пов’язані з ними питання у світлі збройного конфлікту в Україні”, “Базовий курс щодо міжнародних злочинів”, “Розгляд справ про міжнародні злочини в Україні та написання судових рішень у цих справах”, “Вебінар з питань кіберзлочинності”, “Здійснення правосуддя під час війни та після неї: нові виклики суспільного сприйняття та етичні дилеми”, “Заочне кримінальне провадження, цифрові докази з відкритих джерел та судова практика, що враховує травму”, “Розгляд справ щодо сексуального насильства, пов’язаного зі збройним конфліктом”, “Розгляд справ в окремому провадженні. Встановлення фактів, що мають юридичне значення. Судова практика”, “Особливості проведення судових експертиз в умовах воєнного стану”, “Вебінар з питань розслідування злочинів про викрадення дітей в умовах війни”, тощо.

У звітному періоді Національна школа суддів України докладала значних зусиль для посилення і поглиблення міжнародної співпраці, подальшого розвитку міжсуддівського діалогу з метою імплементації міжнародних правових стандартів підготовки суддів, а також опанування досвіду європейських країн із проблем відповідальності за скоєння міжнародних правопорушень, застосування судами норм міжнародного гуманітарного права. Це дозволило залучити до викладання відомих фахівців зарубіжних країн: науковців, суддів, суддів Міжнародного кримінального суду у відставці, суддів й прокурорів провідних європейських країн та спеціальних трибуналів по воєнним злочинам.

З тематики воєнних злочинів Національна школа суддів України співпрацює із навчальними закладами та установами Мережі закладів суддівської освіти ЄС, зокрема Італії, Франції, Нідерландів, Болгарії, а також із понад 30 проєктами та програмами міжнародної технічної допомоги (далі – МТД).

Продовжено роботу в рамках Комплексного плану Національної школи суддів України щодо підвищення рівня професійної компетентності суддів при розгляді справ про воєнні злочини, у реалізації якого об’єдналися зусилля Американської агенції з міжнародного розвитку (USAID) – провідна роль та проєктів МТД Європейського Союзу, Ради Європи, Європейської мережі

суддівської освіти та інших проєктів МТД. В основі цього плану: підготовка модельних судових рішень з основних категорій воєнних злочинів, розробка допоміжних методичних матеріалів, посібників, пам'яток, збірок документів – конвенцій, протоколів до них, практик застосування актів міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права, проведення вебінарів і практикумів для суддів з актуальних питань воєнного права, створення системи індивідуального консультування суддів, до яких надійшли відповідні провадження. Останнє здійснюється у межах утвореної за підтримки Програми USAID “Справедливість для всіх” НШСУ Консультативної групи “С24” з числа провідних національних та міжнародних фахівців у сфері міжнародного кримінального права.

Триває розробка Сертифікатної стандартизованої навчальної програми з розгляду воєнних злочинів (ССПВЗ), для підготовки якої залучено іноземних експертів – співавторів Настільної книги судді щодо розгляду справ про міжнародні злочини, а також національних експертів зі складу Консультативної ради “С24”.

Протягом 1 півріччя в місті Гданськ, Польща проведена конференція для суддів “Сприяння добробуту суддів під час конфлікту та гендерна чутливість у судовій системі України” (у співпраці та за підтримки Проєкту “Advocates for International Development” та Програми “Розвиток компетентностей для правничого сектору України”).

Також продовжувалася імплементація нових навчальних модулів з підвищення якості та ефективності суддівської освіти. Належне місце приділялося розвитку змішаного та дистанційного навчання, розробленню нових курсів та методичних посібників для викладачів-тренерів і майбутніх суддів.

До законодавчо визначених завдань НШСУ віднесено також підготовку працівників апаратів судів і підвищення рівня їхньої кваліфікації. Така підготовка здійснювалась відповідно до Порядку, стандартизованих програм та календарних планів підготовки і підвищення рівня кваліфікації помічників суддів, працівників апаратів судів, а також календарних планів дистанційної підготовки. Зокрема, у першому півріччі 2024 року Школою проведено 259 навчальних заходів для працівників апаратів судів. Загалом у звітному періоді пройшли підготовку та підвищили свій професійний рівень 16 264 працівників апаратів судів та помічників суддів, що на 26% більше ніж у цей же період 2022 року та на 1,09% більше ніж у 2023 році.

Важливим завданням Національної школи суддів України також була початкова підготовка суддів. Для реалізації визначених законом завдань Школою підготовлені та направлені на затвердження Вищій кваліфікаційні комісії суддів України проєкти Порядку проходження початкової підготовки судді в НШСУ та програм початкової підготовки суддів місцевих судів, навчання яких заплановано

в липні 2024 року. Зокрема, у першому півріччі 2024 року були розроблені проекти програм початкової підготовки для суддів апеляційних судів та ВАКС, у яких відсутній стаж роботи на посаді судді. До розробки програм були залучені судді апеляційної та касаційної інстанцій, а також працівники Школи.

Було продовжено підготовку співробітників Служби судової охорони і підвищення рівня їхньої кваліфікації. Так, за звітний період на різних тематичних заняттях було підготовлено 3 065 співробітників ССО. При цьому значна частина занять стосувалася питань належної організації роботи судових установ в умовах воєнного стану.

У 1 півріччі 2024 році якісні показники проведених освітніх заходів (за відгуками суддів, помічників суддів та працівників апарату, служби судової охорони) перевищували 90 відсотковий бар'єр. Так, за цей період навчальними заходами Національної школи суддів України було охоплено 25 159 слухачів.

Наукові підрозділи НШСУ працювали над розробкою, оновленням, адаптацією навчальних курсів. За звітний період для суддів розроблено 6 тренінгів (“Особливості здійснення судового розгляду у спеціальному кримінальному провадженні *in absentia*”; “Закон України “Про правотворчу діяльність”; “Відшкодування шкоди, заподіяної рф у процесі збройної агресії громадянам та юридичним особам в Україні”; “Розгляд судами спорів у сфері праці: виклики сьогодення та судова практика”; “Мовне оформлення судових рішень”; “Українська мова за професійним спрямуванням” для суддів, помічників суддів і працівників секретаріату Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду) та у процесі розробки знаходяться ще 7 тренінгів (“Базовий курс для суддів щодо альтернативних способів вирішення суперечок”; “Актуальні питання застосування господарського процесуального законодавства”; “Форми судочинства в суді першої інстанції”; “Доступ до персональних даних”; “Судовий захист прав осіб з ВІЛ/СНІД”; “Особливості судового розгляду воєнних злочинів”; “Основи ефективної комунікації в судах”). Проведено апробацію навчального курсу “Українська мова за професійним спрямуванням” і ТОТ “Розгляд справ про сексуальне насильство, пов’язане зі збройним конфліктом”, а також завершено розробку 12 матеріалів семінарів-практикумів для суддів (“Професійна компетентність помічника судді”; “Проблемні питання встановлення фактів, які пов’язані зі збройною агресією”; “Особливості діяльності слідчого судді під час дії воєнного стану”; “Особливості розгляду кримінальних проваджень за участю вразливих його учасників”; “Адміністративно-правові спори у сфері захисту внутрішньо-переміщених осіб”; “Психологічні аспекти ефективної організації співробітників”; “Мовна компетентність державного службовця”; “Судова дискреція в адміністративному судочинстві” (оновлення матеріалів); “Розгляд судами кримінальних проваджень щодо злочинів проти життя в умовах воєнного стану”; “Підходи та вимоги до

написання судових рішень у цивільному судочинстві”; “Мова та стиль судових рішень в адміністративному судочинстві”; “Мова та стиль судових рішень у цивільному судочинстві”). Підготовлено 15 стандартизованих лекцій для суддів (“Судове керівництво у цивільному судочинстві”; “Особисті немайнові права: поняття, види, захист”; “Цивільний аспект права на життя. Право на смерть, евтаназія”; “Право фізичної особи на своє зображення: реалізація та захист”; “Захист права фізичної особи на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості”; “Здійснення процедури спеціального судового розгляду *in absentia*”; “Відновлення втрачених судових проваджень: законодавство, практика та сучасні виклики”; “Відшкодування позадоговірної шкоди”; “Особливості застосування норм ГПК України на стадії апеляційного провадження”; “Судові виклики і повідомлення”; “Основи особистісного зростання”; “Вплив стресу та розвиток життєстійкості”; “Стандарти доказування в цивільному процесі в умовах воєнного стану”; “Порядок та умови проведення процедури врегулювання спорів за участю судді в цивільному судочинстві в умовах воєнного стану”; “Проблемні питання застосування інституту присяжних в національному судочинстві”) і ще 11 знаходяться у процесі розробки (“Особливості доказової діяльності з використанням електронних доказів”; “Ефективні способи захисту права власності: практика Верховного Суду”; “Вирішення спорів щодо реквізиції майна для військових потреб”; “Захист прав у сфері водокористування”; “Особливості доказової діяльності з використанням електронних доказів”; “Ефективні способи захисту права власності: практика Верховного Суду”; “Вирішення спорів щодо реквізиції майна для військових потреб”; “Захист прав у сфері водокористування”; “Специфіка розгляду справ щодо оскарження висновків ВЛК”; “Психологічні аспекти ефективної організації співробітників”; “Комунікація з учасниками бойових дій”). Завершено розробку тренінга для суддів, розробників і рецензентів тестових та практичних завдань “Удосконалення навичок розроблення тестових і практичних завдань для використання Вищою кваліфікаційною комісією суддів України при проведенні конкурсів на посади суддів” та семінара-практикума для викладачів (тренерів) “Організаційне забезпечення проведення дистанційних курсів у НШСУ”. Окремим напрямком освітньої роботи Школи була розробка, апробація та проведення курсів дистанційного навчання.

У 1 півріччі суттєво активізувалась робота з органами суддівського врядування в Україні – Вищою кваліфікаційною комісією суддів України і Вищою радою правосуддя, зокрема щодо підготовки тестових і практичних завдань для кваліфікаційного оцінювання суддів різних інстанцій та спеціалізацій (ВККСУ) і підготовки висновків на проекти законів, що стосуються правосуддя (ВПР). Перевірено актуальність та приведено у відповідність до чинного законодавства вісім програм іспитів для кваліфікаційного оцінювання суддів

місцевих і апеляційних судів. Проводилась робота щодо підготовки і передачі ВККСУ тестових і практичних завдань, а саме: для забезпечення проведення іспиту в процедурі кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих і апеляційних судів усіх спеціалізацій відрецензовано з додатковим розробленням 5991 тестове завдання і підготовлено 40 практичних завдань (модельних судових справ), для забезпечення проведення кваліфікаційного іспиту в процедурі конкурсу на зайняття вакантних посад суддів апеляційних судів відрецензовано і літературно відредаговано 13000 тестових завдань і розроблено 200 практичних завдань (модельних судових рішень).

Таким чином, протягом 1 півріччя 2024 року:

- розроблено 2800 тестових завдань,
- відрецензовано 18 991 тестове завдання,
- додатково невідкладно перевірено 5 991 тестове завдання, в тому числі з видаленими 160,
- літературно відредаговано 9 156 тестових завдань,
- розроблено і відрецензовано 200 практичних завдань (модельних судових рішень);
- підготовлено і відрецензовано 40 практичних завдань (модельних судових справ).

Водночас здійснювалися наукові дослідження за 4-ма тематичними напрямками, а також розробка науково-методичних матеріалів і науково-методичне супроводження діяльності Консультативної групи “С-24” та Навчальної лабораторії з права Європейського Союзу.

Активною була й міжнародна діяльність Національної школи суддів України. Зокрема, у червні ректор Микола Оніщук взяв участь у Генеральній Асамблеї EJTN 2024 та виступив з доповіддю “Суддівська освіта в умовах війни: досвід України”. В рамках Генеральної Асамблеї було проведено два воркшопи за участі спостерігачів від України – “Етичні принципи EJTN” та “Посилення співпраці: постійна підтримка та партнерство зі спостерігачами EJTN з Грузії, Молдови та України”. Також у зв’язку з набуттям Україною статусу кандидата в члени Європейського Союзу, з метою поглиблення вивчення суддями та помічниками суддів права Європейського Союзу, наказом ректора НШСУ утворено Навчальну лабораторію з права Європейського Союзу. Наразі ведуться переговори про підписання Меморандуму про взаєморозуміння між НШСУ та Академією європейського права (ERA), яка сприяє підвищенню обізнаності, розумінню та належній практиці права ЄС, надаючи професійним юристам навчання та форум для дебатів. Ця співпраця для Школи наразі є пріоритетом, оскільки останніми планується розробка навчального курсу для суддів з права

Європейського Союзу та його подальше впровадження для вивчення суддями, оскільки ERA є флагманом у цій сфері на території Європейського Союзу.